

AZ ÍRÁSBELI KIFEJEZŐKÉPESSÉG SZÍNVONALÁNAK ALAKULÁSA AZ ERDÉLYI MAGYAR ISKOLAHÁLÓZATBAN

Pletl Rita

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Kulcsszavak: pedagógiai értékelés, határon túli oktatás

Az előadásban bemutatásra kerülő vizsgálati anyag alapját a 2005–2006-os tanévben lebonyolított diagnosztikus országos hatókörű eredménymérés alkotja, amely átfogta az iskolai oktatás minden szakaszát (elemi, általános iskola, középiskola).

Az eredménymérés megtervezését, lebonyolítását, az összegyűlt anyag rendszerezésének és feldolgozásának szempontjait két tényező együttesen határozta meg: a hasonló magyarországi mérések tapasztalatai, illetve a kisebbségi helyzetben megvalósuló anyanyelvoktatás körülményei.

Az eredménymérés megtervezésekor a következő célokat tűztük ki: felmérjük a fogalmazás képességének színvonalát a különböző iskolatípusokban tanuló magyar diákság körében; elvégezzük az új tantervek iskolai hatásának vizsgálatát a két fogalmazási eredményvizsgálat (1996–2006) adatainak az összevetésével; összefüggéseket állapítsunk meg a tantervi célkitűzések, a tanítás körülményei (különös tekintettel a régiók sajátos nyelvi-kulturális viszonyaira) és a fogalmazások jellegzetességei között.

A reprezentatív minta összeállítása a lépcsőzetes mintavétel szabályai szerint történt. Az iskolák kisorsolásában a következő szempontokat vettük figyelembe: az iskola típusa, környezete (falu, város), nyelvi, kulturális környezet (szórvány, átmeneti régió, tömb). A felmérésben a kisorsolt 200 iskolából 103 vett részt (a részvételi arány 52%-os). A keresztmetszeti adatvételemben 4., 5., 8., 12. osztályos tanulók vettek részt, összesen 2953 fő. Az általuk megírt, megfelelő változatosságú fogalmazásfeladatok megoldásaként keletkezett szövegművek száma 8021.

Az eredményadatok azt tükrözik, hogy az országos átlagok növekedése az elvárt szint alatt maradt (a pedagógusok azt várták az új tantervektől, hogy jelentős javulást eredményeznek).

Az országos átlagok összességükben nem növekedtek (egyes műfajokban magasabb átlagokat érnek el a tanulók, más műfajokban romlik a teljesítményük; az évfolyamok szintjén pedig változatlan marad). A fogalmazási képesség színvonalának javulása a régiók szintjén bekövetkezik: lassúbb ütemű a szórványban, gyorsabb ütemű az átmeneti régióban; ennek következtében a régiók közötti különbség eltűnik. Ez a jelenség nyomon követhető az általános és középiskola évfolyamain. Ez pozitívként értékelhető, hiszen az 1995–1996-os mérés adatai minden iskolatípusban, minden évfolyamon, minden régióban szignifikáns különbséget mutattak a régiók között.

Jelentkezik viszont egy olyan negatív hatású tendencia, amelyre nem számítottunk: megjelenik a településtípusok közötti különbség már az elemiben (a falusi iskolában tanulók gyengébben teljesítenek), és jelentőssé válik az általános iskolai képzés végére.

Az írásbeli kifejezőképesség színvonala számottevő különbségeket mutat műfajonként, adott műfajban évfolyamonként, sőt régióként is. Eredményként értékelhető, hogy javul a tanulói teljesítmények eloszlása.